

*Л. Л. Товажнянський,
м. Харків, Україна*

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНА КОМПЕТЕНЦІЯ СТУДЕНТІВ – СТРАТЕГІЧНЕ ЗАВДАННЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Ті істотні зміни, які стрімко відбуваються не тільки у науково-технічній і технологічній сфері, але й у суспільно-політичному та соціально-економічному житті, висувають принципово нові вимоги щодо цілей і змісту професійної підготовки фахівців. Однією з таких вимог постає формування навичок роботи у складі команди. Разом із загальною демократизацією суспільного життя та усвідомленням істотного зростання ролі особистісного чинника у забезпеченні належного рівня ефективності суспільного виробництва це завдання постає як надзвичайно важлива функція вищої школи.

Аналіз підходів до ефективного розв'язання нових завдань системи освіти і насамперед вищої школи вимагає філософського осмислення їх глибинного змісту і сутності. Сучасна філософія освіти виходить з того, що домінантою її розвитку має бути чіткий людиноцентричний принцип. Саме він повною мірою відповідає бінарній, суб'єкт-суб'єктній концепції навчально-виховного процесу та відповідній його організації та реалізації. Неодмінним її елементом виступає забезпечення високої соціально-гуманітарної компетенції майбутніх фахівців.

В Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» цьому питанню постійно приділяється належна увага. Тут існує давня традиція забезпечення як гармонійного зв'язку освіти, науки і виробництва, так і цілеспрямованого поєднання фундаментальної, спеціальної і соціально-гуманітарної підготовки фахівців. Так, саме в нашому університеті вперше серед вищих технічних навчальних закладів колишнього Радянського Союзу було організовано кафедру етики, естетики та історії культури. Також вперше в умовах незалежної України розроблено і впроваджено у навчально-виховний процес системне викладання дисциплін соціально-гуманітарного циклу.

Істотну роль у формуванні й розвитку загальної і професійної культури студентства відіграють Наукова бібліотека університету, спортивний клуб і Палац студентів. В гуртках і колективах останнього сотні студентів розвивають свої творчі здібності, присвячують дозвілля служінню високому мистецтву. Діє цілісна програма розвитку духовного світу студентів. Тим самим відбувається їх особистісний розвиток як всебічно розвинених людей, для яких характерним є поєднання високої професійної компетентності з належною людинознавчою підготовкою. Вона включає високорозвинені комунікативні уміння, організацію плідної співпраці у складі команди й підтримання сприятливого психологічного клімату і норм корпоративної культури.

Успішне розв'язання складних і вкрай відповідальних завдань вимагає їх глибокого філософського осмислення. Цілком справедливо пише у зв'язку з цим В. Г. Кремень, що «історія освіти є історією перетворення людини в особистість. Це обумовлено тим, що прогрес філософської думки невід'ємний від освітянського процесу. Їх поєднує прагнення надати розвиткові людства *розумності*. Що повинно визначати людину, які достоїнства? Це стало головною проблемою вже у міркуваннях давньогрецьких мислителів, які є повчальними для нашого часу» [1, с. 5].

Для нас очевидною є така відповідь на це питання. Людину має визначати знання нею світу і своєї професії, закономірностей функціонування і розвитку суспільства і розуміння самої себе. Отже, її достоїнствами мають бути глибока ерудиція, чіткі світоглядні позиції, сталі моральнісні принципи і переконання. Разом з тим, важливою характеристикою людини, яка отримує диплом нашого університету, мають бути сповідування загальнолюдських життєвих цінностей, наявність розвинених естетичних смаків та ідеалів.

Однак всі ці завдання не можуть розглядатися як певна данина часу чи прагнення відзначитися своєчасним реагуванням на якісь модні тенденції. Для нас формування духовності, культури і соціально-гуманітарної компетенції студентів є стратегічним завданням, оскільки вимоги часу зумовлюють потребу в новій генерації національної еліти. Результати ж наших власних досліджень і аналізу наукових публікацій переконливо свідчать, що така еліта повинна бути гуманітарно-технічною. Тому ми разом з професорами О. Г. Романовським та О. С. Пономарьовим розробили інноваційну концепцію формування саме такої еліти й послідовно впроваджуємо її в навчально-виховний процес.

Ми виходимо з того, що перед цією елітою постають надзвичайно складні завдання, пов'язані з необхідністю вибору ефективної стратегії модернізації країни, її соціально-економічного й духовно-культурного відродженням. Її на цьому шляху чекають численні труднощі, подолання яких і вимагає від неї високого рівня соціально-гуманітарної компетентності. Тому ми цілком згодні з думкою В. П. Андрущенка, який слушно зауважує, що «долаючи розбіжності, зумовлені специфікою підходів конкретних осіб, які «прийшли до влади», інтелектуальна еліта відшукає рішення, обґрунтує підходи, сформує стратегію, яка об'єднає націю, мобілізує матеріальні, трудові, фінансові та інші ресурси, забезпечить сталий суспільний розвиток, за яким досягли свого стану розвинені держави світу» [2, с. 13].

Отже, основною особливістю нової національної гуманітарно-технічної, в тому числі й управлінської еліти мають бути гуманістичний світогляд, чіткі морально-етичні позиції і загальна соціальна й гуманістична спрямованість дій та рішень. З цією метою істотна увага приділяється постійному вдосконаленню викладання навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу, орієнтація їх змісту на всебічний особистісний розвиток студента. Ми розглядаємо його як гідного представника національної інтелігенції, справжнього патріота України. Тільки такі фахівці

не тільки своєю власною діяльністю будуть здатні сприяти успішному розв'язанню складних проблем країни. Не менш важливо, що вони будуть здатні вести людей за собою, надихати їх та ефективно організувати їх спільну діяльність, спрямовану на розв'язання цих проблем.

Таким чином, формування соціально-гуманітарної компетенції фахівців має розглядатися не як самоціль, а як дійсно стратегічна мета системи освіти. Лише у цьому разі освіта зможе виконати свою історичну місію.

Література: 1. *Кремень В. Г.* Людиноцентризм як домінанта вирішення нагальних проблем сучасної філософії освіти // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – 2006. – Вип. 11 (15). – С. 3-11. 2. *Андрущенко В. П.* Інноваційний розвиток освіти в стратегії «Українського прориву» // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2008. – № 2. – С. 12-21.